

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Sintonen, S. & Katto, L. (2024) Digiopetus saavutettavaksi pienin askelin. Teaching and Learning Centre -blogi, 22.11.2024.

URL: <https://www.tuni.fi/tlc/digiopetus-saavutettavaksi-pienin-askelin/>

Digiopetus saavutettavaksi pienin askelin

Kuva: Adobe Stock

22. marraskuun 2024

Kun puhutaan digitaalisesta saavutettavuudesta, moni saattaa ajatella sen olevan jotain teknisesti monimutkaista ja vain harvoille käyttäjille suunnattua. Todellisuudessa saavutettavuus parantaa kaikkien käyttäjäkokemusta. Olitpa sitten lukemassa tätä blogia meluisassa junassa tai hitaalla nettiyhteydellä, saavutettavuusominaisuudet tekevät käytöstä helpompaa. Parasta on, että saavutettavuuden toteuttaminen ei ole niin hankalaa kuin voisi kuvitella!

Digitaalisen saavutettavuuden ydin on tehdä sisällöstä ymmärrettävää, käytettävää ja miellyttävää mahdollisimman monelle. Esimerkiksi videoiden tekstitykset eivät auta vain kuulovammaisia; ne ovat korvaamattomia myös kieltä opiskeleville tai tilanteessa, jossa ääniä ei voi pitää päällä. Samoin selkeä ja looginen navigointi ei vain tue näkörajoitteisia käyttäjiä, vaan parantaa yleisesti palvelun käytettävyyttä ja sitä kautta käyttäjäkokemusta.

Saavutettavuuden peruspilarit

Saavutettavuus rakentuu muutaman periaatteen varaan, mitkä ovat:

1. **Ymmärrettävä sisältö:** Käytä selkeää kieltä, lisää kuville vaihtoehtoinen teksti ja tekstitit videot.
2. **Tekninen saavutettavuus:** Noudata kansainvälisiä ohjeistuksia, kuten WCAG-standardeja, jotka varmistavat sisällön toimivuuden erilaisilla apuvälineillä.
3. **Käyttäjystävällinen suunnittelu:** Selkeät rakenteet ja helppokäyttöiset käyttöliittymät tekevät oppimiskokemuksesta sujuvan.

Pienet teot, suuret vaikutukset verkkokursseilla

Moni luulee, että saavutettavuuden parantaminen verkko-oppimisympäristössä vaatii suuria ja työläitä muutoksia. Todellisuudessa pienilläkin muutoksilla on suuri merkitys. Lisää kuvan sisältöön liittyvä kuvaileva alt-teksti ja kerro kuvien ja graafien sanoma myös tekstissä. Kuvituskuvia ei tarvitse selittää. Huolehdi tekstin luettavuudesta säilyttämällä hyvä kontrasti taustan ja tekstin välillä ja pidä kaikki väriyhdistelmät muutoinkin selkeinä.

Rakenna oppimateriaalit ja muu sisältö loogiseksi kokonaisuudeksi. Näin opiskelija löytää kurssilta oleelliset tiedot helposti. Opiskelijat kuormittuvat, jos aikataulut on piilotettu luentojen PowerPoint-tiedostoon. Kurssin tulee edetä loogisesti, jotta käyttäjä tietää missä vaiheessa hänen etenemisensä on. Tehtävänannot löytyvät helposti, kun ne ovat opiskelijan saatavilla tehtävän kuvauksessa.

Kurssin sisällön jakaminen sopivan kokosiin osiin ja huolellinen, kuvaileva otsikointi ovat käytettävyystekoja. Oppijalle tulee tarjota mahdollisuuksia tilanteen tasalla olemiseen, jotta hän tietää, mitä tapahtuu, missä ja miksi.

Saavutettavuuden tarkistustyökalut havaitsevat ongelmia ja antavat parannusehdotuksia, joita kannattaa hyödyntää saavutettavuuden kehittämisessä. Nykyään myös tekoälypohjaiset ratkaisut, kuten automaattinen tekstitys, tekevät saavutettavien aineistojen laatimisesta aiempaa helpompaa.

Lainsäädäntöä ja yhteisöllisyyttä

Suomessa digitaalisten palveluiden tarjoamista säätelevä laki (306/2019) velvoittaa julkisia toimijoita noudattamaan vähimmäisaavutettavuusvaatimuksia. Saavutettavuus ei ole kuitenkaan pelkkää lakien noudattamista. Kyse on siitä, että kaikki voivat osallistua ja käyttää palveluita tasavertaisesti.

Tampereen korkeakoulu yhteisö on ottanut saavutettavuuden myös osaksi opetuskäytäntöjään. Saavutettavuudessa ei ole kyse täydellisyyden tavoittamisesta kerralla, vaan jatkuvasta kehittämisestä. Jokainen pienikin teko vie lähemmäksi tasa-arvoa ja osoittaa huomaavaisuutta opiskelijoita kohtaan. Opettajia ei jätetä tässäkään asiassa yksin. Teaching and Learning Centren (TLC) sivuston saavutettavuutta ja moninaisuutta käsittelevät aineistot ovat hyödyllisiä resursseja uuden oppimiseen itsenäisesti tai kollegojen kanssa. Lisäksi vuosittaisen teemaviikon aikana on tarjolla tapahtumia ja sisältöjä, jotka lisäävät ymmärrystä ja tekevät saavutettavien käytäntöjen toteuttamisesta jatkossa entistä helpompaa.

Digitaalinen saavutettavuus ei ole este, vaan mahdollisuus tehdä sisällöstä parempaa ja hyödyllisempää kaikille. Muista, että pienillä muutoksilla voi olla valtava vaikutus. Aloita pienin askelin jo tänään!

Sanna Sintonen, erikoissuunnittelija, Koulutus ja oppiminen, TAMK

Leena Katto, erityisasiantuntija, Pedagogiset ratkaisut ja kulttuuri, TAMK

Lisälukemista

Katto, L. & Sintonen, S. (2024). Digitaalisen saavutettavuuden lähteillä. Teoksessa J. Hakala & J. Tiili (toim.), *TAMK tulevaisuuden tekijänä – TAMK-konferenssi 2024* (s. 146–153).

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7592-00-7>

Katto, L. & Sintonen, S. (2024). Opettajan seikkailu saavutettavuuden ihmemaassa. Teoksessa ITK-tiimi (toim.), *ITK – Interaktiivinen Tekniikka Koulutuksessa 2024* (s. 57–61). Suomen eOppimiskeskus ry. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024052941138>